

Сальнікова А. В., к.с.-г.н., старший викладач (Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ, salnikova_av@ukr.net)

РІВНІ ОЦІНЮВАННЯ ГОСПОДАРСТВА ПРИ ПЕРЕХОДІ ДО ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Визначено рівні проведення оцінювання господарства, що планує перейти до органічного виробництва продукції рослинництва.

Запропоновано показники оцінювання господарств, що проходять сертифікацію виробництва органічної сільськогосподарської продукції рослинництва в Україні із врахуванням антропогенного впливу на агроєкосистему.

Встановлено послідовності дій щодо відповідності господарства діючим вимогам щодо органічного виробництва продукції рослинництва. Описано особливості діяльності господарства у перехідному періоді до органічного виробництва продукції рослинництва.

Ключові слова: виробництво органічної продукції; показники; оцінювання відповідності; перехідний період; сертифікація; оператор органічного виробництва.

Постановка проблеми. Виходячи із стратегії Green Deal та програми «Від ферми до виделки», органічне виробництво продукції рослинництва відіграє важливу роль у розвитку сталої продовольчої системи у Європейському Союзі. Органічне виробництво є важливим напрямком сільськогосподарського виробництва для багатьох країн, зокрема Сполучених Штатів Америки, Японії, Південної Кореї тощо.

У Державній цільовій програмі розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2022 року органічне виробництво визначається як пріоритетний напрям сільськогосподарського виробництва. Цим документом визначено цілий ряд необхідних для цього умов, зокрема:

- 1) вдосконалення законодавства щодо розвитку органічного сектору;
- 2) сприяння створенню нових органічних виробництв;
- 3) збільшення кількості підприємств з переробки органічної сільськогосподарської продукції [1, С. 2, 4].

Господарства, які планують перейти до органічного виробництва продукції рослинництва, стикаються із рядом проблем, зокрема недосконалістю нормативного забезпечення, відсутності чітких методик проведення оцінювання господарства на відповідність діючим

вимогам, нестача інформації для оцінювання господарства.

Це зумовлює необхідність розробки та наукового обґрунтування переходу до органічного виробництва продукції рослинництва, підходів до оцінювання виробників сільськогосподарської продукції з урахуванням особливостей та умов України. Також побудова алгоритму дій для господарства для максимальної підтримки переходу до органічного виробництва продукції рослинництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Темати досліджень вітчизняних вчених щодо органічного виробництва є тренди у виробництві та споживанні продукції рослинництва, аналіз фізико-географічного поширення органічних виробництв, експорт та імпорт продукції рослинництва в Україні, проблеми та перспективи розвитку органічного виробництва тощо.

Сьогодні органами державної статистики не здійснюється ведення статистичної звітності у сфері органічного виробництва. Проте, за даними FiBL (Дослідного інституту органічного сільського господарства, Німеччина) та IFOAM (Міжнародної федерації Рух за органічне виробництво), у 2019 році загальна площа сільськогосподарських земель з органічним статусом в Україні складала 467 980 га (1,1% від загальної площі земель сільськогосподарського призначення України) [2, С. 39].

Україна за 2019 рік займає друге місце у Європі за швидкістю зростання площ, зайнятих органічним виробництвом [2, С. 47]. Площа органічних земель, зайнятих зерновими культурами, у 2019 році склала 107 537 га, олійними – 64595 га, зернобобовими – 4964 га, фруктами – 1943 га, овочами – 1877 га, виноградниками – 56 га [2].

Основним нормативним документом в Україні, який визначає процедуру проведення сертифікації є Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» (2018 р.). В цьому документі визначено права і обов'язки оператора (виробника) органічного виробництва та органу сертифікації. Датою початку перехідного періоду є дата укладення договору між оператором та органом сертифікації на проведення сертифікації [3, стаття 25]. Сертифікація органічного виробництва та/або обігу органічної продукції рослинництва проводиться щорічною обов'язковою виїзною перевіркою органом сертифікації [3, стаття 27].

Цей закон гармонізовано із Постановою ЄС № 834/2007 «Стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів та скасування Постанови (ЄС) № 2092/91» [4] та Постановою ЄС № 889/2008 «Детальні правила щодо органічного виробництва, маркування і контролю для впровадження Постанови Ради (ЄС) № 834/2007» [5].

Вимоги до органічного виробництва продукції рослинництва визначено у Постанові Кабінету Міністрів України № 970 від 23.10.2019 р. «Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції» [6].

Постанова Кабінету Міністрів України № 1032 від 21 жовтня 2020 р. «Про затвердження Порядку сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 р. № 970» визначає порядок сертифікації, встановлює ряд вимог, яких повинні дотримуватись господарства при сертифікації та подальших перевірок операторів органічного виробництва [7].

Проте у всіх цих нормативних документах не визначено конкретні показники, за якими необхідно оцінювати сільськогосподарське виробництво щодо його відповідності чи невідповідності встановленим вимогам. Немає визначених вимог до Плану переходу господарства до органічного виробництва продукції рослинництва як, наприклад, у Європейському Союзі.

За даними багатьох іноземних досліджень [8, С. 340; 9, С. 23], органічне сільськогосподарське підприємство необхідно розуміти та оцінювати як агроєкосистему, де важливим є дотримання вимог органічного виробництва на усіх етапах виробництва продукції рослинництва. Саме тому важливим елементом органічного виробництва сільськогосподарської продукції є мінімізація негативного зовнішнього впливу на агроєкосистему та продукцію отриману за відповідними дозволеними технологіями та із використанням дозволених речовин.

Європейський Союз у Плані дій для майбутнього органічного виробництва в Європейському Союзі на 2014–2020 рр. підкреслює зв'язок із Програмою захисту навколишнього природного середовища. Забезпечення отримання фермерами вигоди від методів органічного землеробства та гарантування споживачам, що правила органічного виробництва невідступно дотримуються. Таким чином ЄС підтримує сувору систему контролю та виконання правил, вимог та положень щодо виробництва органічної продукції рослинництва [10].

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження було встановлення рівнів оцінювання господарства при переході до органічного виробництва продукції рослинництва.

Основними завданнями дослідження були:

- 1) аналіз підходів до оцінювання сільськогосподарського виробництва продукції рослинництва у світі;
- 2) з'ясування рівнів проведення оцінювання господарства при переході до органічного виробництва;

3) підбір показників для оцінювання впливу антропогенних факторів на сільськогосподарське виробництво продукції рослинництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для проведення досліджень використовували міжнародні та національні нормативні документи [2–6]. У всіх них вказано, що процес сертифікації сільськогосподарського підприємства повинен включати такі етапи, як оцінювання, проведення інспектування та надання статусу або відмова в отриманні статусу оператора органічного виробництва.

Вихідними даними для проведення оцінювання господарства щодо його відповідності вимогам органічного виробництва є його статистична звітність, а також спеціально створена документація для обліку технологічних операцій на кожному полі, використання засобів удобрення та захисту рослин, техніки для проведення технологічних операцій, тощо.

Господарству, що планує перейти на органічне виробництво сільськогосподарської продукції рослинництва необхідно визначити відповідність усіх технологічних процесів, технологічного обладнання та речовин, що застосовуються, на відповідність вимогам діючих нормативів. Тобто проаналізувати роботу усіх наявних у господарстві секторів виробництва перед подачею документів в сертифікаційний орган.

На основі цього аналізу розробити Проєкт плану переходу до органічного виробництва та визначити шляхи приведення технологічних операцій відповідно до діючих вимог. Якщо під час експертизи органом сертифікації виявлено невідповідності вимогам хоча б одного із секторів, то все господарство не зможе отримати статус органічного.

Перехідний період для господарства до органічного виробництва продукції рослинництва передбачає:

1) приведення у відповідність вимогам органічного виробництва сектору виробництва продукції рослинництва, а також секторів транспортування та зберігання вирощуваної продукції;

2) підбір технологій виробництва продукції рослинництва, які відповідають вимогам органічного виробництва;

3) вибір та впровадження ресурсозберігаючих технологій на виробництві;

4) впровадження екологічно безпечних технологій утилізації відходів у господарстві;

5) налагодження чіткої системи документування діяльності господарства згідно з нормативними документами;

6) забезпечення розподілу органічної та неорганічної продукції для запобігання їх змішування, у разі виробництва традиційної та ор-

ганічної продукції у межах одного господарства.

У Законі України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [3] визначено, що застосування добрив і речовин для покращення ґрунту повинно обумовлюватися необхідністю отримання або підтримання відповідного рівня родючості ґрунту. Тому важливим для сільськогосподарських виробництв є визначення дефіцитів та перевищень вмісту макро- та мікроелементів, що буде підтримувати відповідний рівень родючості ґрунту. Для ефективного ведення органічного виробництва основним фактором є визначення відповідності ґрунтів та ґрунтово-кліматичних умов, які можуть забезпечити отримання органічної сільськогосподарської продукції високої якості.

В умовах нерівномірного розподілу антропогенного навантаження та наявності значних площ забруднених земель сільськогосподарського призначення в Україні, а також використання великої кількості різноманітних препаратів для удобрення та захисту сільськогосподарських культур необхідно додати додаткові показники для сертифікації органічного виробництва. Екологічний стан господарства та прилеглої до нього території є надзвичайно важливим, оскільки однією із задач органічного виробництва є покращення екологічної ситуації у регіонах.

У вимогах до органічного виробництва [2–6] визначено технологічні операції, речовини та інші особливості ведення виробництва продукції рослинництва, які можна застосовувати. Саме їх ми враховували при визначенні рівнів проведення оцінювання виробника органічної продукції.

Згідно з розробленою системою оцінювання виробників сільськогосподарської продукції рослинництва її рекомендовано здійснюватися на 3 рівнях.

I рівень – Оцінювання антропогенного навантаження прилеглої до господарства території (аналіз наявних промислових підприємств, населених пунктів, доріг, визначення їх впливу на ґрунти господарства та водні об'єкти, що знаходяться біля господарства).

II рівень – Оцінювання господарства передбачає встановлення відповідності ґрунтів за агрофізичними (щільність, запаси продуктивної вологи), агрохімічними показниками (гідролітична кислотність, обмінна кислотність (рН сольове), сума ввібраних основ, вміст гумусу, доступні форми азоту, рухомі форми фосфору, обмінні форми калію, вміст рухомих форм мікроелементів (бор, марганець, кобальт, купрум, цинк) та вмістом забруднюючих речовин (вміст рухомих форм важких металів (кадмій, свинець, хром, ртуть), залишків пестицидів (ДДТ і його метаболіти, гексахлоран), щільності радіоактивного забруднення

(цезій-137, стронцій-90)), а також якості й безпечності отриманої рослинницької продукції.

III рівень – Оцінювання технологій вирощування сільськогосподарської продукції рослинництва, зокрема сівозміну, обробіток ґрунту, препаратів для удобрення та захисту сільськогосподарських культур, методи утилізації відходів виробництва тощо (рисунок).

Рисунок. Рівні оцінювання господарства, що планує перейти до органічного виробництва продукції рослинництва

З метою виключення негативного впливу антропогенного навантаження на органічну сільськогосподарську продукцію рослинництва оцінюють прилеглу до господарства територію. Для визначення рівня антропогенного навантаження на органічне господарство використовують показники, зазначені в табл. 1.

Таблиця 1

Показники оцінювання ступеня антропогенного навантаження на територію органічного господарства

№ з/п	Назва показника	Вимоги до показників	Нормативні документи
1.	Структура земельного фонду	Відношення екологічно стійких до нестійких угідь повинне відповідати нормативам для ґрунтово-кліматичних зон	Закон України «Про охорону земель»

продовження табл. 1

2.	Вплив промислових, сільськогосподарських та інших об'єктів господарювання	Дотримання санітарно-захисних зон, вміст забруднюючих речовин у компонентах довкілля не повинен перевищувати гранично-допустимі концентрації	ДСанПіН 2.2.4-171-10. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною; ДСП-201-97 охорона атмосферно-го повітря населених місць; СанПиН 42-128-4433-87 Санитарные нормы допустимых концентраций химических веществ в почве
3.	Вплив пересувних джерел забруднення атмосферного повітря	Вміст шкідливих речовин в ґрунтах біля автомобільних шляхів та автомагістралей не повинен перевищувати допустимі рівні	Закон України «Про автомобільні дороги» ГБН В.2.3-218-007:2012 Споруди транспорту. Екологічні вимоги до автомобільних доріг. Проектування
4.	Вплив на водні об'єкти	Якість поверхневих вод, що використовуються для потреб господарства	Постанова КМУ №1100 від 11.09.1996 р. «Про затвердження Порядку розроблення нормативів гранично-допустимого скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та перелік забруднюючих речовин, скидання яких у водні об'єкти нормується»; СанПиН 4630-88 «Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения»

Для оцінювання технологічних процесів господарства при органічному виробництві продукції рослинництва необхідно враховувати такі показники, як способи обробітку ґрунту, сівозміну, придбання насіння та садивного матеріалу, наявність генетично модифікованих

організмів, асортимент пестицидів та агрохімікатів, застосування органічних добрив та методи утилізації відходів (табл. 2).

На даному етапі розвитку органічного господарства в Україні важливим є удосконалення законодавчої бази та розробка документації для ведення органічного виробництва. Оскільки необхідна фіксація належним чином всіх показників оцінювання, які враховуються органами сертифікації при встановленні відповідності сільського господарства вимогам органічного виробництва.

Таблиця 2

Показники для оцінювання технологічних процесів при органічному виробництві продукції рослинництва

№ з/п	Показник	Вимоги до показників	Нормативні документи
1	2	3	4
1.	Способи обробітку ґрунту	Використання протиерозійних видів обробітку ґрунту	Закон України «Про збереження ґрунтів та охорону їх родючості», Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» Постанова ЄС № 834/2007; Постанова ЄС № 889/2008
2.	Сівозміна	придатність ґрунтово-кліматичних умов для вирощування даних культур. Відповідність сівозмін вимогам чергування культур	Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», Постанова КМУ «Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівозмінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах
3.	Історія придбання насіння та садивного матеріалу	Господарства у яких було придбане насіння та садивний матеріал мають бути органічними	Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», Постанова ЄС № 834/2007; Постанова ЄС № 889/2008, Закон України «Про насіння і садивний матеріал»
4.	Наявність ГМО	Відсутність ГМО	Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів»

продовження табл. 2

5.	Асортимент пестицидів та агрохімікатів	Не повинні застосовуватися синтетичні пестициди і агрохімікати	Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»; Постанова ЄС № 834/2007; Постанова ЄС № 889/2008 (Додаток А, В); «Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні»; ДСанПіН 8.8.1.2.3.4-000-2001. Допустимі дози, концентрації, кількості та рівні вмісту пестицидів у сільськогосподарській сировині, харчових продуктах, повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, воді водоймищ, ґрунті
6.	Застосування органічних добрив	Не більше 170 т/га, але не менше 25 т/га	Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», Постанова ЄС № 834/2007; Постанова ЄС № 889/2008
7.	Методи утилізації відходів	Екологічно безпечні методи утилізації	Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»; Закон України «Про відходи»

При проведенні первинної сертифікації необхідно визначати рівень антропогенного навантаження на господарство та його ймовірний вплив на продукцію рослинництва, яка виробляється. При проведенні подальших перевірок господарств, що включені до Реєстру виробників сільськогосподарської продукції сертифікаційний орган повинен відбирати зразки продукції рослинництва. Якщо підтверджено факт забруднення продукції – призупиняти дію сертифікату органічного виробництва до встановлення причин наявності забруднення, зокрема, потрібно повторно проаналізувати антропогенні фактори впливу на господарство.

Для стимулювання розвитку органічного сільського господарства потрібна його популяризація у сільських територіях, оскільки використання цього способу виробництва продукції рослинництва до-

зволить покращити економічну, соціальну та екологічну ситуацію у цих регіонах. Звичайно, для цього важлива роль місцевих органів влади щодо підтримки операторів органічного виробництва на усіх етапах його створення та діяльності.

Після одержання Статусу органічного виробництва господарству надається сертифікат відповідності та дозвіл на маркування виробленої продукції як «органічної». Після цього особливо важливим є контроль за дотриманням господарством вимог органічного виробництва сільськогосподарської продукції. Контроль за діяльністю господарства повинен здійснюватися як на внутрішньому (рівень господарства), так і зовнішньому (державний) рівнях.

Висновки. Оцінювання господарства на 3 рівнях дозволить комплексно визначити чи відповідає господарство правилам і нормативам органічного виробництва продукції рослинництва.

На рівні оцінювання прилеглої до господарства території дозволить виключити негативний вплив прямого та опосередкованого антропогенного впливу на органічну продукцію рослинництва. Використання представлених у дослідженні показників дозволить врахувати вплив усіх елементів довкілля на господарство.

Рівень оцінювання господарства передбачає встановлення відповідності ґрунтів (за агрофізичними, агрохімічними показниками та вмістом забруднюючих речовин) та отриманої сільськогосподарської продукції рослинництва вимогам органічного виробництва.

Рівень оцінювання технологічних процесів господарства на відповідність вимогам органічного виробництва продукції рослинництва повинне здійснюватися з урахуванням фізико-географічного розташування господарства, спеціалізації вирощування сільськогосподарських культур, наявності технічних засобів виробництва тощо.

Особливо важливим для встановлення відповідності виробника продукції рослинництва вимогам органічного виробництва є безпосередній відбір зразків ґрунту та продукції. Відбір зразків ґрунту, води, повітря та продукції рослинництва повинні проводити лише незацікавлені особи із дотриманням методик, а лабораторні аналізи – проводити в акредитованих лабораторіях.

1. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text>. (дата звернення: 08.07.2021). 2. Willer, Schlatter, Trávníček. The world of organic Agricultural statistics and Emerging trends 2021. URL:

<https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1150-organic-world-2021.pdf> (дата звернення: 08.07.2021). **3.** Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text> (дата звернення: 08.07.2021). **4.** Council Regulation EC (No 834, 2007) on organic production and labelling of organic products and repealing Regulation (EEC) No 2092/91. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32007R0834>. (дата звернення: 08.07.2021). **5.** Commission Regulation EC (No 889, 2008) laying down detailed rules for the implementation of Council Regulation (EC) No 834/2007 on organic production and labelling of organic products with regard to organic production, labelling and control. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008R0889>. (дата звернення: 08.07.2021). **6.** Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції : постанова Кабінету міністрів України від 23.10.2019 р. № 970. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970-2019-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 08.07.2021). **7.** Про затвердження Порядку сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 р. № 970 : постанова Кабінету Міністрів України № 1032 від 21 жовтня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1032-2020-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 08.07.2021). **8.** Siegmeier, Blumenstein, Möller. Bioenergy Production and Organic Agriculture. *Organic Farming*. 2019. Pp. 331–359. DOI:10.1016/B978-0-12-813272-2.00012-4 **9.** Biswas & A. Micallef. Safety and practice for Organic food. Elsevier, 2019. URL: <https://www.sciencedirect.com/book/9780128120606/safety-and-practice-for-organic-food?via=ihub=> (дата звернення: 08.07.2021). **10.** Action Plan for the future of Organic Production in the European Union. 2014. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/organic-action-plan_en.pdf (дата звернення: 08.07.2021).

REFERENCES:

1. 1. Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi tsilovoi prohramy rozvytku ahrarynoho sektoru ekonomiky na period do 2022 roku : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.12.2015 r. № 1437-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text>. (data zvernennia: 08.07.2021). **2.** Willer, Schlatter, Trávníček. The world of organic Agricultural statistics and Emerging trends 2021. URL: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1150-organic-world-2021.pdf> (data zvernennia: 08.07.2021). **3.** Pro osnovni pryntsyupy ta vymohy do orhanichnoho vyrobnytstva, obihu ta markuvannia orhanichnoi produktsii : Zakon Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text> (data

zvernennia: 08.07.2021). **4.** Council Regulation EC (No 834, 2007) on organic production and labelling of organic products and repealing Regulation (EEC) No 2092/91. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32007R0834> (data zvernennia: 08.07.2021). **5.** Commission Regulation EC (No 889, 2008) laying down detailed rules for the implementation of Council Regulation (EC) No 834/2007 on organic production and labelling of organic products with regard to organic production, labelling and control. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008R0889>. (data zvernennia: 08.07.2021). **6.** Pro zatverdzhennia Poriadku (detalnykh pravyl) orhanichnoho vyrobnytstva ta obihu orhanichnoi produktsii : postanova Kabinetu ministriv Ukrainy vid 23.10.2019 r. № 970. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970-2019-%D0%BF#Text>. (data zvernennia: 08.07.2021). **7.** Pro zatverdzhennia Poriadku sertyfikatsii orhanichnoho vyrobnytstva ta/abo obihu orhanichnoi produktsii ta vnesennia zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 zhovtnia 2019 r. № 970 : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1032 vid 21 zhovtnia 2020 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1032-2020-%D0%BF#Text>. (data zvernennia: 08.07.2021). **8.** Siegmeier, Blumenstein, Möller. Bioenergy Production and Organic Agriculture. *Organic Farming*. 2019. Pp. 331–359. DOI:10.1016/B978-0-12-813272-2.00012-4 **9.** Biswas & A. Micallef. Safety and practice for Organic food. Elsevier, 2019. URL: <https://www.sciencedirect.com/book/9780128120606/safety-and-practice-for-organic-food?via=ihub> (data zvernennia: 08.07.2021). **10.** Action Plan for the future of Organic Production in the European Union. 2014. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/organic-action-plan_en.pdf (data zvernennia: 08.07.2021).

Salnikova A. V., Candidate of Agricultural Sciences (Ph.D.), Senior Lecturer (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv)

LEVELS OF EVALUATION OF FARM DURING TRANSITION TO ORGANIC CROP PRODUCTION

The levels of evaluation of the farm that plans to move to organic production of crop products are determined. Indicators for assessing farms that are certified to produce organic agricultural products in Ukraine, considering the anthropogenic impact on the agroecosystem.

The sequence of actions on compliance of the farm with the current requirements for organic production of crop products has been

established. Peculiarities of farm activity in the transition period to organic crop production are described.

A farm that plans to switch to organic production of agricultural crop products must determine the compliance of all technological processes, technological equipment and substances used, in accordance with the requirements of applicable regulations. That is, to analyze the work of all existing sectors of production in the economy before submitting documents to the certification body.

The article analyzes approaches to the evaluation of agricultural production of crop products in the world, found the levels of evaluation of the agricultural enterprise in the transition to organic production. Also, the constructed of an algorithm of actions for the agricultural enterprise to maximize support for the transition to organic production of crop products.

Suggested the assessment of the agricultural enterprise at 3 levels, which will allow to comprehensively determine whether the farm meets the rules and regulations of organic production of crop products.

At the level of assessment of the territory adjacent to the farm will eliminate the negative impact of direct and indirect anthropogenic impact on organic crop products. The use of indicators presented in the study will consider the impact of all elements of the environment on the farm. The ecological condition of the farm and the adjacent territory is extremely important, as one of the tasks of organic production is to improve the ecological situation in the regions.

The level of farm assessment involves establishing the compliance of soils (by agrophysical, agrochemical indicators and the content of pollutants) and the obtained agricultural crop products to the requirements of organic production.

The level of assessment of technological processes of the farm for compliance with the requirements of organic production of crop products should be carried out by the physical and geographical location of the farm, specialization of crops, availability of technical means of production, etc.

Direct sampling of soil and products is especially important for establishing the compliance of a crop producer with the requirements of organic production. Sampling of soil, water, air, and crop products should be carried out only by non-interested persons in accordance with the methods, as well as laboratory tests should be carried out in accredited laboratories.

Keywords: production of organic products; indicators, conformity assessment; transition period; certification; operator of organic

production.

Сальникова А. В., к.с.-х.н., старший преподаватель (Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев)

УРОВНИ ОЦЕНИВАНИЯ ХОЗЯЙСТВА ПРИ ПЕРЕХОДЕ К ОРГАНИЧЕСКОМУ ПРОИЗВОДСТВУ ПРОДУКЦИИ РАСТЕНИЕВОДСТВА

Определены уровни оценки хозяйства, которое планирует перейти на органическое производство растениеводческой продукции. Показатели для оценки хозяйств, сертифицированных для производства органической сельскохозяйственной продукции в Украине, с учетом антропогенного воздействия на агроэкосистему.

Установлена последовательность действий по соответствию хозяйства действующим требованиям по органическому производству растениеводческой продукции. Описаны особенности хозяйственной деятельности в переходный период к органическому растениеводству.

В статье проведен анализ подходов к оценке сельскохозяйственного производства растениеводческой продукции в мире, выявлены уровни оценки сельскохозяйственного предприятия при переходе к органическому производству. Также построен алгоритм действий сельскохозяйственного предприятия по максимальной поддержке перехода на органическое производство растениеводческой продукции.

Предложена оценка сельскохозяйственного предприятия на 3-х уровнях, что позволит комплексно определить, соответствует ли хозяйство нормам и правилам органического производства растениеводческой продукции.

Ключевые слова: производство органической продукции; показатели; оценка соответствия; переходный период; сертификация оператора органического производства.
